



LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av gammelstugan på Søndre Haug, Søndre Land, Oppland, Norge

Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av gammelstugan på Søndre Haug, Søndre Land, Oppland, Norge*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:75). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00



24 oktober 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:75

Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV GAMMELSTUGAN PÅ
SÖNDRE HAUG, SÖNDRE LAND, OPPLAND, NORGE**Uppdragsgivare:** Bjørn Magne Haug , Osbergvegen 5 , N-6065 Ulsteinvik**Område:** Oppland södra delen **Prov nr:** 76208-76218 ej 76210 **Antal Prov:** 10**Dendrokronologiskt objekt:** Övrig kontakt: Dag Lindbråten Lands Museum**Resultat:**

Dendro nr:	Prov nr; S=svalgang, delevegg H= NÖ-hörn Stockvarv	Träd- slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningstid E(Efter) V(vinterhalv- året)	Kommentarer En mer vågad precisering av fällningstiden
76208	S4	Gran	148	W	1826	V 1826/27	
76209	S5	Gran	103	B	1826	V 1826/27	
76211	H1	Gran	95	W	1852	V 1852/53	
76212	H2	Gran	136	Ej W	1842	E 1842	(1846-1853?)
76213	H3	Gran	43	W?	1832	1832-(1853)	(V 1832/33)
76214	H4	Gran	42	Ej W	(1842)		(E 1842)
76215	H5	Gran	196	W?	1819	1819-1827	V 1826/27
76216	S6	Gran	69	W?	(1826)	(V 1826/27)	
76217	S7	Gran	122	Nära W	1826	V 1826/27	
76218	S8	Gran	87	W	1846	V 1846/47	

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell**Svalgang delevegg omfar (stockvarv) S4-S8**

Huvuddelen av virket är avverkat **vinterhalvåret 1826/27**. Det överst provtagna stockvarv 8 är avverkat vinterhalvåret 1846/47. Tolkning av detta resultat görs bäst på plats men en vanlig ordning är att man höjer takhöjden med att lägga till ett eller flera stockvarv. Om detta är fallet bär detta har hänt **1847-1853**.

Nordöstra hörnet H1-H5

En säsongsexakt datering fås genom prov H1 som är avverkad **vinterhalvåret 1852/53**. Flera prov uppvisar osäker vankant (yttersta/youngsta veden under bark) och kan därmed teoretiskt kunna vara hur unga som helst när det gäller gran (Picea). Jag har gjort en rimlig bedömning av fällningstiden i den kolumnen för "beräknad fällningstid". När det gäller prov H5 är jag relativt säker på att den är avverkad vinterhalvåret 1826/27 då den korsdateras mycket bra med S5 som det brukar göra när prov är tagna från ett gemensamt träd. Möjligen kan den vara återanvänd vid en ombyggnad eller tillbyggnad på 1850-talet.

Lite kuriosa

Att det har varit svårigheter att bestämma vankanten i vissa timmer-prover är ovanligt men timmermannen har varit mycket skicklig och försiktig när han/hon har skrätt virket. Samma yttersta årsring kan uppträda på vitt skilda delar av prov-sågskivan trots att man har skrätt bort lite ved. Äldsta årsringen dateras till före år 1623, på mitten och slutet av 1600-talet saknas det flera årsringar på grund av riktigt dålig tillväxt.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningstid” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har en mer vågad bestämning gjorts, om man vill vara mer försiktig bör man använda sig av kolumnen för ”beräknad fällningstid”.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Kompletterande prover insända inom två år utesluter objektkostnaden.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund, Sverige
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891